

ОБЛИЦИ ПРИВРЕДНОГ КРИМИНАЛИТЕТА У СТЕЧАЈНОМ ПОСТУПКУ СА ОСВРТОМ НА АКТУЕЛНУ КРИВИЧНОПРАВНУ РЕГУЛАТИВУ У ДОМЕНУ ПРОУЗРОКОВАЊА СТЕЧАЈА

Јелена Матијашевић-Обрадовић,
Универзитет Привредна академија у Новом Саду,
Правни факултет за привреду и правосуђе
Маја С. Ковачевић
Универзитет Привредна академија у Новом Саду,
Факултет за економију и инжењерски менаџмент

Привредни криминалитет, као друштвено-економски феномен особен по динамичности, „тамној бројци“, те прилагодљивости како економским, тако и нормативним променама, чине сви облици криминалних активности који делују против економског система привреде једне државе. Привредни криминалитет карактерише изузетна променљивост облика испољавања. У раду су поред одређења појма и основних карактеристика привредног криминалитета појашњени и облици привредног криминалитета у стечајном поступку, као и актуелна кривичноправна регулатива у Републици Србији у домену проузроковања стечаја. Такође, ближе су представљена кривична дела проузроковања стечаја и проузроковања лажног стечаја. Међутим, не сме се занемарити чињеница да привредни криминалитет обухвата поред кривичних дела и привредне преступе и прекршаје, те да је реч о веома сложеном феномену и облику криминалног деловања. Супротстављање савременим облицима привредног криминалитета подразумева савремени кривичноправни и криминалистички приступ.

Кључне речи: *привредни криминалитет, стечајни поступак, кривичноправна регулатива, проузроковање стечаја, проузроковање лажног стечаја*

Увод

Током последњих двадесет година Србија је пролазила кроз веома турбулентан период у коме су рат, санкције и различити режими утицали на економски, социјални и културни развој. Овакво стање друштва које преживљава деградацију социјалних и културних активности и институција, као и колапс економског система, проузрокује појаву кризе идентитета, деструкцију вредности, незапосленост

и психички стрес код људи.¹ Као нужна последица оваквог стања, долази до експанзивног развоја бројних недозвољених понашања. Криминалитет који се према мишљењу појединих аутора квалификује као „сенка цивилизације“², свакако спада у појаве које битно утичу на безбедносни аспект одређеног простора.

У начелу, сваки облик људског деловања је мање или више изложен штетним утицајима и тамо где има људи и њихових активности могу да се јаве мање или више ризичне последице по окружење. Привреда као облик људске делатности није заштићена од криминалитета и врло често је место различитих кривичних дела и прекршаја.³

Привредни криминалитет карактерише изузетна променљивост облика испољавања, што је и сасвим логично, због његове условљености новонасталим друштвено-економским и политичким односима у којима се неминовно стварају услови за промене и појаву нових појавних облика.⁴ У том контексту, глобализација је пружи-ла веома велике могућности за вршење многих кривичних дела, нарочито дела из сфере привредног криминалитета – нпр. могућност деловања на међународном ни-воу користећи недостатак правне регулативе на комерцијалним и финансијским тр-жиштима неких земаља.⁵

У раду ће, поред одређења појма и основних карактеристика привредног крими-налитета, бити речи о облицима привредног криминалитета у стечајном поступку, као и о актуелној кривичноправној регулативи у Републици Србији у домену проу-зроковања стечаја.

Одређење појма и основних карактеристика привредног криминалитета

Бошковић и Марковић истичу да је у питању „специфична област делинквенције у привреди, пословним и владајућим структурама и везаност за неку врсту занимања у чијој надлежности су дискреционе одлуке, овлашћења контроле и извршења службених, пословних, државних и финансијских послова. Овај облик криминалите-та обухвата скоро све области и професије јавног живота. Поред тога, његови коре-ни сежу и у области привредних корпорација, банкарства, осигурања, железнице и трговине. Сматра се да је ова појава веома распрострањена у сваком друштву и да су њени стварни упливи много већи него што се таква дела откривају и пресуђују“.⁶

¹ Миливојевић, Љ., Деца и култура у Србији, *Култура*, бр. 130, 183-198, 2011, стр. 187.

² Bhusal, D. R., *Economic Crime, Law and Legal Practice in the context of Nepal*, Inaugural dissertation, Faculty of Economics and Business Administration of Chemnitz University of Technology, Germany, 2009, p. 12.

³ Ђекић, М., Привредни криминал и начини спровођења финансијске безбедности, *Техника – квалитет ИМС, стандардизација и метрологија*, вол. 16, бр. 5, 782-786, 2016, стр. 783.

⁴ Цветковић, Д., Мићовић, М. и Томић, М., *Криминал Оффенцес Агаинст Економу Ин Сербиа Ин Период 2006 – 2010*. У: Дани Арчибалда Рајса, Том II, Београд: Криминалистичко-полицијска академија, 2016, стр. 493-502.

⁵ Di Nicola, A. & Scartezini, A. *When Economic Crime becomes organized: the role of information technologies. A case study*, *Current Issue in Criminal Justice*, vol, 11, br. 3, 1-5, 2000, p. 1.

⁶ Бошковић, М. и Марковић, М. *Криминологија са елементима виктимологије*, Нови Сад: Правни факултет за привреду и правосуђе, 2015, стр. 221.

Савремену дефиницију у домаћој правној литератури дао је Бановић, према ком се „привредни криминалитет одређује као скуп свих деликтних понашања (чињења или нечињења) која настају у економским односима и у вези са тим односима, од стране правних као и физичких лица, која, као субјекти тих односа, располажу одговарајућим овлашћењима према имовини на којој се ти односи заснивају, а којим се деликтним понашањима непосредно наноси штета тој имовини и повређују или угрожавају привредни односи“.⁷

Ницевић и Ивановић наводе пак да привредни криминалитет у кривичноправном и криминолошком смислу чини „свеукупност деликата (кривичних дела, привредних преступа и привредних прекршаја) којима се угрожава нормално организовање, управљање и функционисање економског система (односа и процеса) у једној друштвеној заједници“.⁸

У складу са наведеном дефиницијом, кроз доминантне елементе издвајају се следеће групе деликата:

- криминалитет који врше привредна друштва, на штету појединаца, других привредних друштава или државе;
- криминалитет који врше лица на високим привредним, државним или друштвеним позицијама (криминалитет „белог оковратника“);
- криминалитет који врше појединци, на штету привредних друштава;
- криминалитет транснационалних компанија.⁹

Привредни криминал, према Константиновић-Вилић и Николић-Ристановић, карактеришу следећа обележја:

- 1) динамичност,
- 2) прилагодљивост променама у привредном и финансијском пословању;
- 3) пораст у време радикалних економских реформи када се мењају традиционални механизми деловања привредног криминалитета и уводе нови облици, при чему недостаје одговарајућа правна регулатива;
- 4) овај облик криминала се тешко открива, те га карактерише висока „тамна бројка“.¹⁰

Облици привредног криминалитета у стечајном поступку

Постоје бројна теоријска одређења (као и поделе) стечаја у правној теорији која се суштински односе на могућност, тачније, немогућност намирења поверилачких потраживања.

У начелу, како Чоловић и Милијевић наводе, „стечај је стање, које је суд прогласио, у коме се налазе, с једне стране дужник, који је обуставио плаћања или му је

⁷ Бановић, Б., Обезбеђење доказа у криминалистичкој обради кривичних дела привредног криминалитета, Виша школа унутрашњих послова, Београд-Земун, 2002, стр. 28.

⁸ Ивановић, А., Привредни криминалитет и корупција у Републици Србији, *Криминалистичке теме*, вол. 9, бр. 3-4, 2009, стр. 153-172.

⁹ Ницевић, М. и Ивановић, А., Организовани привредни криминалитет као фактор угрожавања економске безбедности, *Економски хоризонти*, вол. 1, бр. 1, 87-100, 2012, стр. 94.

¹⁰ Константиновић-Вилић, С. и Николић-Ристановић, В., *Криминологија*. Правни факултет, Ниш, 2003, стр. 156.

имовина недовољна да се из ње намире потраживања свих поверилаца, а са друге стране, скуп његових поверилаца чија су потраживања угрожена обуставом плаћања или презадуженошћу њиховог заједничког дужника“.¹¹

Слијепчевић пак истиче да стечај представља „стање инсолвентности или презадужености услед кога дужник није у могућности да испуњава своје доспеле новчане обавезе. Инсолвентност се испољава дужниковом обуставом или прекидом плаћања доспелих обавеза док презадуженост представља посебно имовинско стање дужника у коме његова укупна имовина није довољна за подмирење његових дуговања. И у једном и у другом случају дужник манифестује неспособност за плаћање“.¹²

Према историјској теорији, постоје три врсте стечаја: иманентни стечај, материјални стечај и формални стечај. Иманентни стечај означава стање субјекта услед ког се он мора сматрати презадуженим а против којег стоји више поверилаца. То је дакле стање у коме се презадужени налази пре доношења решења о отварању стечаја (пре издавања стечајног декрета). Материјални стечај постоји од часа када два или више повериоца траже да суд спроведе радње ради утврђивања да ли постоје услови да се против презадуженог отвори стечај. Дејство овог материјалног стечаја састоји се у томе што суд може предузети мере да се имовина презадуженог осигура од расипања. Формални стечај постоји када је стечај отворен формалном судском одлуком.¹³

Стечај се, у смислу Закона о стечају¹⁴ спроводи банкротством или реорганизацијом. Под банкротством се подразумева намирење поверилаца продајом целокупне имовине стечајног дужника, односно стечајног дужника као правног лица. Под реорганизацијом се подразумева намирење поверилаца према усвојеном плану реорганизације и то редефинисањем дужничко-поверилачких односа, статусним променама дужника или на други начин који је предвиђен планом реорганизације. Циљ стечаја јесте најповољније колективно намирење стечајних поверилаца остваривањем највеће могуће вредности стечајног дужника, односно његове имовине (чланови 1 и 2).

Стечајни поступак се отвара када се утврди постојање најмање једног стечајног разлога. Стечајни разлози су: 1) трајнија неспособност плаћања; 2) претећа неспособност плаћања; 3) презадуженост; 4) непоступање по усвојеном плану реорганизације и ако је план реорганизације издејствован на преваран или незаконит начин. Трајнија неспособност плаћања постоји ако стечајни дужник: 1) не може да одговори својим новчаним обавезама у року од 45 дана од дана доспелости обавезе; 2) потпуно обустави сва плаћања у непрекидном трајању од 30 дана. Постојање трај-

¹¹ Чоловић, В. и Милијевић, Н., Стечајни поступак, теоретска разматрања, законски прописи, судска пракса и образци за практичну примену, Удружење правника Републике Српске, Бања Лука, 2004, стр. 27.

¹² Слијепчевић, Д., Појам и правне претпоставке стечаја. У: Примена појединих института стечаја (ур. Драгиша Б. Слијепчевић), Глосаријум д.о.о., Београд, 2014, стр. 7-35.

¹³ Милосављевић, А., Имовинско-правне последице покретања стечајног поступка у домаћем и упоредном праву, докторска дисертација, Факултет за европске правно-политичке студије, Нови Сад, 2016, стр. 55-56.

¹⁴ Закон о стечају, "Службени гласник РС", бр. 104/2009, 99/2011 - др. закон, 71/2012 – одлука УС и 83/2014.

није неспособности плаћања се претпоставља у случају када је предлог за покретање стечајног поступка поднео поверилац који у судском или пореском извршном поступку спроведеном у Републици Србији није могао намирити своје новчано потраживање било којим средством извршења. Претећа неспособност плаћања постоји ако стечајни дужник учини вероватним да своје већ постојеће новчане обавезе неће моћи да испуни по доспећу. Презадуженост постоји ако је имовина стечајног дужника мања од његових обавеза. Ако је стечајни дужник друштво лица презадуженост не постоји ако то друштво има најмање једног ортака односно комплентара који је физичко лице. Непоступање по усвојеном плану реорганизације постоји када стечајни дужник не поступа по плану реорганизације или поступа супротно плану реорганизације на начин којим се битно угрожава спровођење плана реорганизације (чланови 11 и 12).

Начела стечаја према одредбама чланова 3 – 10 актуелног закона су:

– Начело заштите стечајних поверилаца – Стечај омогућава колективно и сразмерно намирење стечајних поверилаца;

– Начело једнаког третмана и равноправности – У стечајном поступку свим повериоцима обезбеђује се једнак третман и равноправан положај поверилаца истог исплатног реда односно исте класе у поступку реорганизације;

– Начело економичности – Стечајни поступак се спроводи тако да омогући остваривање највеће могуће вредности имовине стечајног дужника и највећег могућег степена намирења поверилаца у што краћем времену и са што мање трошкова;

– Начело судског спровођења поступка – По отварању стечајни поступак спроводи суд по службеној дужности;

– Начело императивности и преклузивности – Стечајни поступак се спроводи по одредбама Закона о стечају. На питања која нису посебно уређена овим законским текстом, сходно се примењују одговарајуће одредбе закона којим се уређује парнични поступак. Прописани рокови су преклузивни, ако законом није другачије одређено;

– Начело хитности – Стечајни поступак је хитан. У стечајном поступку није дозвољен застој и прекид;

– Начело двостепености – Стечајни поступак је двостепен, осим ако је законом искључен правни лек;

– Начело јавности и информисаности – Стечајни поступак је јаван и сви учесници у стечајном поступку имају право на благовремени увид у податке везане за спровођење поступка, осим података који представљају пословну или службену тајну. Закључак о подацима који представљају службену или пословну тајну доноси стечајни судија на предлог стечајног управника. Огласи, решења и други акти суда, на дан доношења, објављују се на огласној и електронској огласној табли суда, а решења и други акти суда, када је то прописано законом, достављају се и одговарајућем регистру ради јавног објављивања на интернет страни тог регистра или на други начин којим се омогућава да јавност буде упозната, уколико тај регистар нема своју интернет страну. Сви поднесци стечајног управника и учесника у поступку са свим прилозима објављују се, одмах по пријему, на јавном порталу надлежног привредног суда или на други начин којим се омогућава да јавност буде упозната о

току стечајног поступка, уз поштовање прописа којима се уређује заштита података о личности. Поступање и доношење одлука у стечајном поступку врши се на основу увида у све расположиве информације.

Међутим, без обзира што је држава путем одговарајућег закона регулисала услове и начин покретања и спровођења стечајног поступка пред одговарајућим судом, ипак се у пракси појављују разни облици криминалитета у овој области, међу којима су карактеристични:

- обезвређивање капитала, његова нетачна процена или нетачно приказивање стварне вредности;
- договор између појединаца из стечајних органа и лица која учествују у стечајном поступку као потенцијални купци;
- договором појединаца из стечајних органа издваја се вредна имовина из стечајне масе што омогућава куповину по нижим ценама;
- склапање штетних послова по имовину предузећа које је у стечају.¹⁵

Како Бошковић и Марковић истичу, посебан облик су стечајне преваре. „У законском предвиђеним случајевима предузеће или друга организација која врши привредну делатност могу престати. Једна од фаза која услед несолвентности организације доводи до тако могућег исхода или опоравка јесте и стечај. Али није сваки стечај кривично дело, већ само уколико је последица несавесног рада или намерног изазивања. У овом другом случају стечај је класичан вид привредно-финансијске преваре. Стечајне преваре се чине у намери да се избегне плаћање обавеза које предузеће има услед стечаја привидним или стварним умањењем вредности. Обично се то чини фиктивном продајом целе или дела имовине, прикривањем или продајом испод тржишне вредности, бесплатним уступањем или уништењем, закључивањем фиктивних уговора или фалсификовањем или уништавањем књига. Оваква пракса стечајних, тендерских и приватизационих манипулација последњих година у нашој земљи веома је изражена“.¹⁶

Техника манипулације била је устаљена. „Прво би се заговарао систем статус кво у предузећима друштвеног типа, да би се по истеку рока за усклађивање спровео ликвидациони поступак у трговинским (привредним) судовима. То је био најлакши, а привидно легалан начин да се присвоји вредна имовина, а радници безболно лише наслеђених и свих других права из минулог и текућег рада. Међутим, ни предузећа која су ускладила своју организацију са законским одредбама нису остала безбедна и осигурана од ликвидације. Према стручним налазима, предликвидациони поступак је уобличен у правну форму у склопу политичке манипулације легитимитета. Најпре се насилним актом суспендује легално руководство предузећа, а затим се у тзв. вакууму судском одлуком именује привремено руководство, иако не постоје никакви правни услови увођења стечаја и ликвидације предузећа. Постављени ликвидациони управници преузимају све улоге органа управљања и развлачења имовине“.¹⁷

¹⁵ Бошковић, М., Привредни криминалитет, Факултет за пословни менаџмент, Бар, 2009, стр. 123-124.

¹⁶ Бошковић, М. и Марковић, М., оп. цит., стр. 219.

¹⁷ Ибид., стр. 219-220.

Актуелна кривичноправна регулатива у Републици Србији у домену проузроковања стечаја

Кривична дела привредног криминалитета санкционисана су Кривичним законом,¹⁸ као примарним (*lex generali*) законским текстом у области кривичноправне заштите добара. Посебно треба имати у виду чињеницу да супротстављање савременим облицима привредног криминалитета подразумева савремени кривичноправни и криминалистички приступ.

Према мишљењу највећег броја теоретичара, привредни криминалитет претежно чине кривична дела против привреде и кривична дела против службене дужности.¹⁹

Кривична дела против привреде представљају оне делатности које значе напад или угрожавање привреде као основе друштвених односа и даље изградње друштва.²⁰ Привреда као заштитни објект кривичних дела означава непосредни процес обављања привредне делатности. Одатле произилази да кривична дела из ове групе значе напад на привреду као свакодневну привредну активност, као процес производње.²¹

Кривична дела против привреде систематизована су у поглављу двадесет другом (XXII) Кривичног законика, и обухватају следећа кривична дела: Превара у обављању привредне делатности (члан 223), Превара у осигурању (члан 223а), Проневера у обављању привредне делатности (члан 224), Злоупотреба поверења у обављању привредне делатности (члан 224а), Пореска утаја (члан 225), Неуплаћивање пореза по одбитку (члан 226), Злоупотреба положаја одговорног лица (члан 227), Злоупотреба у вези са јавном набавком (члан 228), Злоупотреба у поступку приватизације (члан 228а), Закључење рестриктивног споразума (члан 229), Примање мита у обављању привредне делатности (члан 230), Давање мита у обављању привредне делатности (члан 231), Проузроковање стечаја (члан 232), Проузроковање лажног стечаја (члан 232а), Оштећење поверилаца (члан 233), Недозвољена производња (члан 234), Недозвољена трговина (члан 235), Кријумчарење (члан 236), Онемогућавање вршења контроле (члан 237), Неовлашћена употреба туђег пословног имена и друге посебне ознаке робе или услуга (члан 238), Нарушавање пословног угледа и кредитне способности (члан 239), Одавање пословне тајне (члан 240), Фалсификовање новца (члан 241), Фалсификовање хартија од вредности (члан 242), Фалсификовање и злоупотреба платних картица (члан 243), Фалсификовање знакова за вредност (члан 244), Фалсификовање знакова, односно државних жигова за обележавање робе, мерила и предмета од драгоцених метала (члан 244а), Прављење, набављање и давање другом средстава за фалсификовање (члан 244б), Прање новца (члан 245).

¹⁸ Кривични законик, Службени гласник РС, бр. 85/2005, 88/2005 – испр., 107/2005 – испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014 и 94/2016.

¹⁹ В. више: Царић, М., Матијашевић-Обрадовић, Ј., Привредни криминалитет, Правни факултет за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија, Нови Сад.

²⁰ Чејовић, Б., Кулић, М., Кривично право, Правни факултет за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија, Нови Сад, 2014, стр. 463.

²¹ Ибид.

Кривична дела из домена проузроковања стечаја (Проузроковање стечаја (члан 232), Проузроковање лажног стечаја (члан 232а)), спадају у општа кривична дела против привреде, с обзиром да могу да се изврше у свакој, односно било којој грани привреде (за разлику од посебних кривичних дела против привреде, која могу да се изврше само у одређеним гранама привреде).

У тексту који следи, ближе ће бити представљено кривично дело проузроковања стечаја, као и кривично дело проузроковања лажног стечаја.

Чланом 232 Кривичног законика инкриминисано је кривично дело Проузроковање стечаја, на следећи начин.

Ко у субјекту привредног пословања који има својство правног лица, нерационалним трошењем средстава или њиховим отуђењем у бесцење, прекомерним задуживањем, преузимањем несразмерних обавеза, лакомисленим закључивањем уговора са лицима неспособним за плаћање, пропуштањем благовременог остваривања потраживања, уништењем или прикривањем имовине или другим радњама које нису у складу са савесним пословањем проузрокује стечај и тиме другог оштети, казниће се затвором од шест месеци до пет година.

Према законском одређењу, кривично дело чини лице које умишљајно, чинећи једну од алтернативно прописаних радњи, проузрокује стечај. Радња кривичног дела се може састојати у чињењу законом прописаних активности:

- 1) нерационално трошење средстава или њихово отуђење у бесцење,
- 2) прекомерно задуживање,
- 3) преузимање несразмерних обавеза,
- 4) лакомислено закључивање уговора са лицима неспособним за плаћање,
- 5) уништење или прикривање имовине,
- 6) чињење других радњи које нису у складу са савесним пословањем, а може се састојати и у нечињењу, односно неизвршењу обавеза које је учинилац кривичног дела дужан чинити (нпр. на основу законске или пак уговорне обавезе, итд).

У одредби члана 232 нечињење је формулисано кроз алтернативно прописану радњу кривичног дела – пропуштање благовременог остваривања потраживања.

Извршилац овог кривичног дела може да буде само одговорно лице у предузећу, или у другом субјекту привредног пословања које има својство правног лица.

Последица кривичног дела се састоји у проузроковању стечаја и тиме доношења штете предузећу или другом субјекту привредног пословања које има својство правног лица. У тренутку започињања стечајног поступка, кривично дело се сматра свршеним.

Казна коју је законодавац прописао за ово кривично дело је казна затвора од шест месеци до пет година.

Чланом 232а Кривичног законика инкриминисано је кривично дело Проузроковање лажног стечаја, на следећи начин.

Ко у субјекту привредног пословања који има својство правног лица, у намери да тај субјект избегне плаћање обавеза проузрокује стечај тог субјекта привидним или стварним умањењем његове имовине, на начин што:

- 1) целу или део имовине субјекта привредног пословања прикрије, привидно прода, прода испод тржишне вредности или бесплатно уступи;
- 2) закључи фиктивне уговоре о дугу или призна непостојећа потраживања;

3) пословне књиге које је субјект привредног пословања обавезан да води по закону прикрије, уништи или тако преиначи да се из њих не могу сагледати пословни резултати или стање средстава или обавеза или ово стање сачињавањем лажних исправа или на други начин прикаже таквим да се на основу њега може отворити стечај, казниће се затвором од шест месеци до пет година.

Ако су услед дела претходног става наступиле тешке последице за повериоца, учинилац ће се казнити затвором од две до десет година.

Према законском одређењу, основни облик кривичног дела чини лице које умишљајно, у намери да предузете или други субјект привредног пословања које има својство правног лица избегне плаћање обавеза, проузрокује стечај тог субјекта привидним или стварним умањењем његове имовине, чињењем једне од алтернативно законом прописаних радњи:

1) целу или део имовине субјекта привредног пословања прикрије, привидно прода, прода испод тржишне вредности или бесплатно уступи;

2) закључи фиктивне уговоре о дугу или призна непостојећа потраживања;

3) пословне књиге које је субјект привредног пословања обавезан да води по закону прикрије, уништи или тако преиначи да се из њих не могу сагледати пословни резултати или стање средстава или обавеза или ово стање сачињавањем лажних исправа или на други начин прикаже таквим да се на основу њега може отворити стечај.

Радња извршења основног облика дела састоји се у чињењу (прикривање имовине, привидно продавање имовине, њено бесплатно уступање, закључивање фиктивних уговора о дугу, признавање непостојећих потраживања, прикривање или уништење пословних књига, сачињавање лажних исправа, итд.).

Извршилац овог кривичног дела може да буде само одговорно лице у предузету, или у другом субјекту привредног пословања који има својство правног лица.

Последица кривичног дела се састоји у проузроковању лажног (привидног) стечаја, привидним или стварним умањењем његове имовине.

Казна коју је законодавац прописао за основни облик кривичног дела је казна затвора од шест месеци до пет година.

Одредбама става 2 овог члана КЗа предвиђен је и тежи облик дела.

Тежи облик дела постоји уколико су чињењем основног облика дела наступиле тешке последице за повериоца. У случају постојања тежег облика дела учинилац ће се казнити затвором од две до десет година.

Закључак

Привредни криминалитет, као друштвено-економски феномен особен по динамичности, „тамној бројци“, те прилагодљивости како економским, тако и нормативним променама, чине сви облици криминалних активности који делују против економског система привреде једне државе.

Поред релевантних одредби Кривичног законика, у контексту дате материје треба нагласити да су основни постулати економског уређења у Србији, предвиђени и уставним одредбама.

Чланом 82, ставовима 1 и 2 Устава Републике Србије²² одређено је да економско уређење у Републици Србији почива на тржишној привреди, отвореном и слободном тржишту, слободи предузетништва, самосталности привредних субјеката и равноправности приватне и других облика својине. Република Србија је јединствено привредно подручје са јединственим тржиштем роба, рада, капитала и услуга. Поред реченог, чланом 84, ставовима 1 и 2 Устава одређено је да сви имају једнак правни положај на тржишту. Забрањени су акти којима се, супротно закону, ограничава слободна конкуренција, стварањем или злоупотребом монополског или доминантног положаја.

У раду је, поред одређења појма и основних карактеристика привредног криминалитета, било речи о облицима привредног криминалитета у стечајном поступку, као и о актуелној кривичноправној регулативи у Републици Србији у домену проузроковања стечаја. У делу који се бави актуелном кривичноправном регулативом ближе су представљена кривична дела проузроковања стечаја и проузроковања лажног стечаја. Међутим, не сме се занемарити чињеница да привредни криминалитет обухвата поред кривичних дела, и привредне преступе и прекршаје, те да је реч о веома сложеном феномену и облику криминалног деловања. Супротстављање савременим облицима привредног криминалитета подразумева савремени кривичноправни и криминалистички приступ.

Литература

- [1] Banović, B., *Obezbeđenje dokaza u kriminalističkoj obradi krivičnih dela privrednog kriminaliteta*, Viša škola unutrašnjih poslova, Beograd–Zemun, 2002.
- [2] Bošković, M., *Privredni kriminalitet*, Fakultet za poslovni menadžment, Bar, 2009.
- [3] Bošković, M. i Marković, M. *Kriminologija sa elementima viktimologije*, Novi Sad: Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, 2015.
- [4] Bhusal, D. R., *Economic Crime, Law and Legal Practice in the context of Nepal*, Inaugural dissertation, Faculty of Economics and Business Administration of Chemnitz University of Technology, Germany, 2009.
- [5] Carić, M., Matijašević-Obradović, J., *Privredni kriminalitet*, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija, Novi Sad.
- [6] Cvetković, D., Mićović, M. i Tomić, M., *Criminal Offences Against Economy In Serbia In Period 2006 – 2010*. U: Dani Arčibalda Rajsa, Tom I, Beograd: Kriminalističko-policijska akademija, 2016, str. 493–502.
- [7] Čejović, B., Kulić, M., *Krivično pravo*, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija, Novi Sad, 2014.
- [8] Čolović, V. i Milijević, N., *Steačajni postupak, teoretska razmatranja, zakonski propisi, sudska praksa i obrasci za praktičnu primenu*, Udruženje pravника Републике Српске, Banja Luka, 2004.
- [9] Di Nicola, A. & Scartezzini, A. *When Economic Crime becomes organized: the role of information technologies. A case study*, *Current Issue in Criminal Justice*, vol, 11, br. 3, 1-5, 2000.
- [10] Đekić, M., *Privredni kriminal i načini sprovođenja finansijske bezbednosti*, Tehnika – kvalitet IMS, standardizacija i metrologija, vol. 16, br. 5, 782-786, 2016.

²² Устав Републике Србије, „Службени гласник РС“, бр. 98/2006.

[11] Ivanović, A., Privredni kriminalitet i korupcija u Republici Srbiji, *Kriminalističke teme*, vol. 9, br. 3-4, 2009, str. 153-172.

[12] Konstantinović-Vilić, S. i Nikolić-Ristanović, V., Kriminologija. Pravni fakultet, Niš, 2003.

[13] Krivični zakonik, Službeni glasnik RS, br. 85/2005, 88/2005 - ispr., 107/2005 - ispr., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014 i 94/2016.

[14] Milivojević, Lj., Deca i kultura u Srbiji, *Kultura*, br. 130, 183-198, 2011.

[15] Milosavljević, A., Imovinsko-pravne posledice pokretanja stečajnog postupka u domaćem i uporednom pravu, doktorska disertacija, Fakultet za evropske pravno-političke studije, Novi Sad, 2016.

[16] Nicević, M. i Ivanović, A., Organizovani privredni kriminalitet kao faktor ugrožavanja ekonomske bezbednosti, *Ekonomski horizonti*, vol. 1, br. 1, 87-100, 2012.

[17] Slijepčević, D., Pojam i pravne pretpostavke stečaja. U: *Primena pojedinih instituta stečaja* (ur. Dragiša B. Slijepčević), Glosarijum d.o.o., Beograd, 2014.

[18] Ustav Republike Srbije, „Službeni glasnik RS“, br. 98/2006.

[19] Zakon o stečaju, „Službeni glasnik RS“, br. 104/2009, 99/2011 - dr. zakon, 71/2012 – odluka US i 83/2014.